

« به نام او ، به یاد او، برای او »

« دبیرستان دخترانه : مهرنامی »

« قواعده درس چهارم (معرفه و نکره + ترجمه الفمل المضارع) »

« تهیه و تنظیم : فدایی / دبیر مدارس تیزهوشان »

« جزوه درسی : یازدهم »

« سال تحصیلی : ۹۶ - ۹۷ »

« قواعده درس چهارم » : « تَأْثِيرُ اللَّغْمِ الْفَارِسِيِّ عَلَى اللَّغْمِ الْعَرَبِيِّ » :

✓ « در زبان عربی اسمها از نظر قابل شناسایی بودن یا نبودن به دو گروه تقسیم می شوند :

- ۱) اسمهای معرفه : به اسمی که برای شنونده و مخاطب شناخته شده و مشخص باشد، « معرفه » می گویند : ایران - أَلْبَرْز - مُحَمَّد و ...
- ۲) اسمهای نکره : به اسمی که برای شنونده و مخاطب شناخته شده و مشخص نباشد، « نکره » می گویند : رجل - طَالِباً - کتاب و ...

*** همه اسمها در زبان عربی « نکره » هستند ، مگر آنکه خلاف آن ثابت شود (یعنی اینکه جزو معرفهها باشند) ***

🔴 : بیان انواع اسمهای معرفه از کتب درسی حذف شده است و از ۶ مورد اسامی معرفه تنها ۲ مورد آنها ذکر شده است :

۱) اسمهای معرفه به « ال » : ال + حرف تعریف « ال » + اسم نکره = اسم معرفه به ال (ذواللام) مثال :

♥ : ال + تَلْمِيذٌ ← التَّلْمِيذُ (معرفه به ال) - ال + نَاسٌ ← النَّاسُ (معرفه به ال) - ال + كِتَابٌ ← الكِتَابُ (معرفه به ال)

۲) معرفه به عَلَم (اسم خاص) : ال + اسامی افراد، شهرها، کشورها، مکانهای خاص، رودها، کوهها و ... معرفه به « اسم عَلَم » محسوب می شوند. مثال :

♥ : عَلِيٌّ - إِيْرَانُ - قُدْسُ - كَارُونُ - أَلْبَرْزُ و ...

📌 نکته ۱ : مهمترین نشانه و علامت اسمهای معرفه داشتن « ال » می باشد. مثال :

- جَاءَ طَالِبٌ : دانش آموزی آمد. (طَالِبٌ : اسم نکره) ← جَاءَ الطَّالِبُ : دانش آموز آمد. (الطَّالِبُ : اسم معرفه)
- اِشْتَرَيْتُ قَلَمًا : قلمی را خریدم. (قَلَمًا : اسم نکره) ← اِشْتَرَيْتُ القَلَمَ : قلم را خریدم. (القَلَمَ : اسم معرفه)

📌 نکته ۲ : اگر بعد از اسمهای « معرفه به ال » این کلمات (اَلَّذِي - اَلَّتِي - اَلَّذِينَ - اَللَّاتِي) [موصول] بیایند، اسم مورد نظر با « ی » ترجمه می شود.

مثال : المؤمنون الذين يتوكلون على الله ناجحون : مؤمنانی که بر خدا توکل می کنند، موفق هستند.

📌 نکته ۳ : معمولاً اگر در عبارتی، اسمی به صورت « نکره » آمده باشد و همان اسم دوباره در ادامه، همراه « ال » آمده باشد، می توان :

آن اسم (ال دار) را با « آن » یا « این » ترجمه کرد. مثال :

- رَأَيْتُ أفراسًا. كَانَتْ الأفراسُ جَنَبَ صاحبِها : اسبهایی را دیدم. آن اسبها کنار صاحبشان بودند.

✓ توضیح : کلمه « أفراساً » اسمی نکره می باشد، یعنی نزد شنونده یا مخاطب ناشناخته است. از آنجایی که در ادامه عبارت با « ال » آمده است، با « آن » ترجمه شده است.

♦ اسم نکره : همانطور که گفته شد ؛ اسمی است که برای شنونده یا مخاطب ناشناخته و ناشناس باشد.

📌 نکته ۴ : اسمهای نکره معمولاً با « تنوین » ، ، ، به کار می روند.

مثال : - جَاءَ رَجُلٌ : (رَجُلٌ : اسمی نکره است) - شَاهَدْتُ طَالِبًا فِي المَدْرَسَةِ : (طَالِبًا : اسمی نکره است) - فِي رُجَاةٍ : (رُجَاةٍ : اسمی نکره است)

📌 ترجمه اسمهای نکره : در زبان فارسی اسامی نکره به سه شکل زیر ترجمه می شوند :

۱) جَاءَ رَجُلٌ : مردی آمد.

۲) جَاءَ رَجُلٌ : یک مرد آمد.

۳) جَاءَ رَجُلٌ : یک مردی آمد.

تلگرام @Arabicfadaei /

📌 نکته ۵ : اگر اسمی تنوین گرفت و آن اسم، عَلَم (اسم خاص) نبود، قطعاً آن اسم « نکره » است. مثال : كَوَكَبٌ - مُؤْمِنًا - شَجَرَةٌ و ...

توضیح اینکه اسامی عَلَم علی رغم اینکه از اسمهای معرفه می باشند، می توانند تنوین ( ) بگیرند. مثال : عَبَّاسٌ - عَلِيًّا - حُسَيْنٌ و ...

نکته ۶: گاهی اوقات خبراز نوع « مفرد » در جمله‌ی اسمیه با تنوین می‌آید، که در اینصورت نیازی به نکره ترجمه کردن آن اسم نیست. مثال :
 - العِلْمُ كُنْزٌ : دانش گنج است.
 - هذا كِتَابٌ : این کتاب است.

مگر اینکه متعلقاتی مثل صفت داشته باشد ؛ مثال : - هذا كِتَابٌ مَفِيدٌ : این کتابی مفید است.
 - هذا طَالِبٌ مُجْتَهِدٌ : این دانش‌آموزی کوشاست.

نکته ۷: از میان اسامی خداوند فقط اسم « الله » معرفه به **عَلَمٌ** می‌باشد. (کلمه‌ی « الله » نیز در **اَللّٰهُمَّ** معرفه به « عَلَمٌ » می‌باشد)

نکته ۸: اگر اسم عَلَمی (خاصی) « **ال** » گرفته باشد، آن اسم همچنان « معرفه به علم » خواهد بود. مثال :

- اِنَّ الْحُسَيْنَ (ع) مِصْبَاحُ الْهُدَى : الْحُسَيْنِ ← معرفه به عَلَم
 - الْمَهْدِيُّ (عج) طَاوُوسُ اَهْلِ الْجَنَّةِ : الْمَهْدِيُّ ← معرفه به عَلَم

نکته ۹: اسم‌های عامی چون ؛ « طالبان - طالِبینِ ... (اسم‌های مثنی) » و « طالبون - طالِبینَ و ... (اسم‌های جمع مذکر سالم) » :

« نکره » محسوب می‌شوند، زیرا نه « **ال** » دارند و نه از اسامی « عَلَمٌ » محسوب می‌شوند.

- ولی اسم‌هایی چون ؛ « **مُحَمَّدَانِ - مُحَمَّدَيْنِ ، مُحَمَّدُونَ - مُحَمَّدَيْنَ** » با اینکه از **اسم‌های مثنی و جمع مذکر سالمند**، از آنجایی که عَلَم می‌باشند، معرفه به « **عَلَمٌ** » محسوب می‌شوند.

تمرین ۱: « اسم‌های نکره و معرفه به **ال** و **عَلَمٌ** ، را در عبارات زیر مشخص کنید :

- ۱) شاهدتُ صورةً من هذا الجنديّ المجهول في مدينةٍ : .....
- ۲) اِنَّ تَتَّقُوا اللهَ يَجْعَلْ لَهٗ فُرْقَانًا : .....
- ۳) اِنَّ الْمُؤْمِنِينَ قَلِيلٌ كَلَامُهُمْ وَ كَثِيرٌ عَمَلُهُمْ : .....
- ۴) اَرْسَلْنَا اِلَى فِرْعَوْنَ رِسُولًا ، فَعَصَى فِرْعَوْنَ الرَّسُولَ : .....
- ۵) اِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلَامُ : .....
- ۶) و اِذَا خَطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا : .....
- ۷) و مَا تُنْفِقُوا لْاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللهَ بِهِ عَلِيمٌ : .....
- ۸) عَالَمٌ يَنْتَفِعُ بِعِلْمِهِ ، خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ عَابِدٍ : .....
- ۹) مَنْ لَا يَسْتَمِعُ اِلَى الدَّرْسِ جَيِّدًا يَرْسُبُ فِي الْاِمْتِحَانِ : .....
- ۱۰) سَأَلَ النَّبِيُّ (ص) : اَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ ؟ قَالَ : زَرْعٌ زَرَعَهُ صَاحِبُهُ : .....
- ۱۱) قَبْرِ كُورَشِ يَجْذِبُ سَيَّاحًا مِنْ دَوْلِ الْعَالَمِ : .....
- ۱۲) تُوجَدُ غَابَاتٌ جَمِيلَةٌ فِي مَحَافِظَةِ اِيْلَامِ وَ اُرْسْتَانَ : .....
- ۱۳) اِنَّ رَائِحَةَ هَذِهِ الشَّجَرَةِ كَرِهَةٌ تَهْرَبُ مِنْهَا الْحَيَوَانَاتُ : .....
- ۱۴) شَجَرَةُ السَّكُوبَا شَجَرَةٌ مِنْ اَطْوَلِ اَشْجَارِ الْعَالَمِ فِي كَالِيْفُورِنَا : .....
- ۱۵) مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَزْرَعُ زَرْعًا اَوْ يَغْرِسُ فَيَاْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ اَوْ اِنْسَانٌ اَوْ بَهِيْمَةٌ اِلَّا كَانَتْ لَهٗ بِهِ صَدَقَةٌ : .....

تلگرام @Arabicfadaei /

تمرین ۲: محلّ اعرابی کلمات مشخص شده را تعیین کنید :

۱) شاهدتُ صورةً من هذا الجنديّ المجهول في مدينةٍ ! : (۵) الله زَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحٍ كَثِيرَةٍ ! :

۲) تُشَاهَدُ فِي كُلِّ شَارِعٍ اَشْجَارٌ بِاسِقَةٍ ! : (۶) اَهْمُ خِدْمَاتِ مُعَلِّمِي اِيْجَادُ طَرِيْقَةٍ لِحَلِّ الْمَسْأَلِ الْهِنْدَسِيَّةِ ! :

۳) ذهبتُ إلى مشاورِ المدرّسة، تحمّلُ هذه المشاكلِ صعباً عليّ! :

۷) مَنْ يَخْلصُ اللهُ أربَعينَ يوماً يُنورَ اللهُ قلبَهُ! :

۴) تَعَجُّ بيوتٌ واسعةٌ في شارعِنَا و هي مشرفةٌ على الحديقة! :

۸) هُوَ مَسْئولُ المدارسِ في مدينتِنَا! :

۹) كُلُّ إنسانٍ يصبرُ في المصائبِ يدركُ بصبرِهِ منزلةَ الصّابرينَ :

۱۰) ميادينُ القتالِ لا تنسى شجاعةَ الشّبابِ! :

۱۱) تتعدّدُ محافلٌ عديدةٌ علميّةٌ في مكاتبِ المدينةِ العامّةِ للنساءِ! :

۱۲) أنا زينتُ سقفَ عُرفتي بِمصاييحِ ملوّنةٍ! :

۱۳) بعضُ المؤمنينَ بدينِ موسى أعرضوا عن نبيّهم! :

۱۴) تعجّبَ الفتى من عملِ صديقهِ المحسنِ اليوم! :

۱۵) هناكُ طلابٌ يبحثونَ عن أمورٍ لمّا تكتشفُ حتى القرنِ الأخيرِ! :

۱۶) الحكوماتُ المتقدّمةُ تشجّعُ النّاسَ لمعرفةِ قيمةِ الحياةِ! :

۱۷) في مكتبةِ جنبِ دارِنَا كُتُبٌ و رسائلٌ كثيرةٌ! :

۱۸) في حديقتِنَا الكبيرةِ رائحةُ الأزهارِ كثيرةٌ! :

۱۹) في الصيفِ ملابسُنَا تُجفّفُ بسرعةٍ بسببِ حرارةِ الجوّ! :

۲۰) لكلِّ كاتبٍ أسلوبٌ خاصٌّ في كتابةِ رسائله! :

۲۱) على كُلِّ الطّلبةِ الإهتمامُ بالدروسِ واجبٌ! :

۲۲) أحبُّ أصدقائي مَنْ يُساعدُنِي في الشّدائدِ! :

۲۳) حضرَ في الصّفِّ مَنْ فهمَ ما درّسهُ المُعلّمُ! :

۲۴) العِلْمُ يحرسُكَ و أنتَ تحرسُ المالَ! :

۲۵) يُساعدُ المؤمنونَ الآخريّنَ للحُصولِ على السّعادةِ! :

۲۶) هؤلاءِ الأطبّاءُ من أبناءِ بلدِنَا، هُم يشفونَ المرضى و إهتمامُهُم كثيرٌ بالنّاسِ! :

♦ تمرين ۳) : جملات را بر حسب معرفه و نكره بودن اسم هایشان ترجمه كنيد :

۱) إذا تمّ العقلُ نقصَ الكلامُ : .....

۲) قبرٌ كورش يجذبُ سبيّاحاً من دُولِ العالمِ : .....

۳) أرسلنا إلى فرعونَ رسولاً، فعصى فرعونَ الرسولَ ... : .....

۴) شاهدتُ صورةً من هذا الجنديّ المجهولِ في مدينةٍ : .....

۵) أنا ذهبتُ إلى المكتبةِ و ما سمعتُ صوتاً كثيراً عند المطالعةِ : .....

۶) للكلامِ آدابٌ عليّ المُتكلّمِ أن يدعُو المُخاطبينَ بكلامٍ جميلٍ إلى العملِ الصّالحِ : .....

محل یادداشت نکات

« تَرْجِمَةُ الْفِعْلِ الْمُضَارِعِ (۱) » : صرف کامل یک فعل مضارع :

	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	
مفرد	تُعَلِّمُ	تُعَلِّمُ	تُعَلِّمُ	يُعَلِّمُ	ترجمه
	تُعَلِّمِينَ	تُعَلِّمُونَ	تُعَلِّمُونَ	يُعَلِّمُونَ	ترجمه
مثنی	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمَانِ	يُعَلِّمَانِ	ترجمه
جمع	تُعَلِّمْنَ	تُعَلِّمُونَ	يُعَلِّمْنَ	يُعَلِّمُونَ	ترجمه
	تُعَلِّمْنَ	تُعَلِّمُونَ	تُعَلِّمُونَ	تُعَلِّمُونَ	ترجمه

@Arabicfadaei / کانال تلگرام

♦ به افعال بالا که هیچ تغییری در آخرشان ایجاد نشده « مضارع معمولی » می‌گوییم. این افعال به صورت « مضارع اخباری » ترجمه می‌شوند.

حال توجه کنیم که هرگاه حرفی مانند : (اُنْ) که اینکه - لَنْ (هرگز) - كَيْ - لَيْكِي - لِي - حَتَّى (تا / تا اینکه / برای اینکه) [حروف ناصبه]

قبل از افعال مضارع قرار گیرند، تغییراتی را در آخر فعل ایجاد می‌کنند که این تغییرات عبارتند از :

- صیغه‌هایی که به حرکت (ضمه) ختم می‌شوند، حرکت (فتحة) می‌پذیرند. (صیغه‌های ۱ و ۴ و ۷ و ۱۳ و ۱۴) ؛ اُنْ يُعَلِّمُ - لَيْكِي نُكْتُبُ
- در بقیه صیغه‌ها که آخرشان به حرف « ن » ختم می‌شوند، « حرف ن » از آخرشان حذف می‌شود. (به جز دو صیغه جمع مؤنث ۶ و ۱۲)
مثال : اُنْ يُعَلِّمُوا - لَيْكِي تَكْتُبِي - لَنْ تَسْمَعُوا ... / اُنْ يُعَلِّمْنَ - لَيْكِي تُعَلِّمْنَ

♦ نحوه ترجمه افعال مضارع با حروف بیان شده [حروف ناصبه] :

- حروف « اُنْ - كَيْ - لَيْكِي - لِي - حَتَّى » معنای فعل را به « مضارع التزامی » تبدیل می‌کند.
مثال : - اُنْ يُعَلِّمُوا : اینکه تعلیم دهند - رَجَعْتُ اَنْ اَجْلِسَ : برگشتم که بنشینم. - نَدْرُسُ لِنَنْجَحَ : درس می‌خوانیم برای اینکه موفق شویم.
- حرف « لَنْ » معنای فعل را به « مستقبل منفی » تبدیل می‌کند. (آوردن کلمه « هرگز » در ترجمه الزامی نیست)
مثال : - لَنْ نُكْتُبَ : (هرگز) نخواهیم نوشت. - اَنْتَ لَنْ تَنْسَى : (هرگز) تو فراموش نخواهی کرد. - لَنْ تَجْلِسُوا هُنَا : (هرگز) اینجا نخواهید نشست.

✓ چند مثال برای درک بهتر درس : ✓

- يُحَاوِلُونَ (تلاش می‌کنند) ⇐ اُنْ يُحَاوِلُوا (که تلاش کنند)
- تَفْرَحُونَ (شاد می‌شوید) ⇐ لَيْكِي تَفْرَحُوا (تا اینکه شاد شوید)
- تَجْعَلِينَ (قرار می‌دهی) ⇐ حَتَّى تَجْعَلِي (تا اینکه قرار دهی)
- تَحْكُمُونَ (داوری می‌کنید) ⇐ لِيَتَحَكَّمُوا (تا داوری کنید)

□ نکته ۱ □ : ترکیب ؛ « اُنْ + لا (نفی) + فعل مضارع [مرفوع] = اَلَّا + فعل مضارع [منصوب]

مثال : اُنْ + لا (نفی) + يرجعون = اُنْ لَا يَرْجِعُوا / اَلَّا يَرْجِعُوا (اینکه باز نگردند)

□ نکته ۲ □ : فعلی که حرف « لِي » [ناصبه] بر سر آن آمده است در جمله غالباً علت وقوع فعل قبل از خود می‌باشد، به همین دلیل به آن

« لام تعلیل » گفته می‌شود. مثال :

- اِصْبِرُوا لِيَحْكُمَ اللهُ بَيْنَنَا : صبر کنید تا خداوند میان ما داوری کند. (« داوری کند » علت فعل « صبر کنید » می‌باشد)
- نَحْنُ نَحَاوِلُ فِي اَدَاءِ واجباتنا لِنَنْجَحَ : ما در انجام تکالیفمان تلاش می‌کنیم تا موفق شویم. (« موفق شویم » علت فعل « تلاش می‌کنیم » می‌باشد)

تمرین ۱: « فعل مضارع [مرفوع و منصوب] را در عبارات زیر تعیین کنید » : ↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓↓

- ۱) « يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ » :
- ۲) « مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ » :
- ۳) « لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَى مَا فَاتَكُمْ ... » :
- ۴) « لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ » :
- ۵) يَبْلُغُ الصَّادِقُ لِبُصَدْقِهِ مَا لَا يَبْلُغُهُ الْكَاذِبُ بِأَحْتِيَالِهِ ! :
- ۶) وافق الأستاذ أن يؤجل لهم الإمتحان لمدة أسبوعٍ واحدٍ ! :
- ۷) نحنُ لن نستطيع الحضورَ فى الأمتحان فى الوقت المُحدّد ! :
- ۸) كيف استطعتم أن تحلّوا مشكلتكم ! :
- ۹) هل تضمّن أن يجيب أصدقاؤك مثلَ إجابتك ؟ :
- ۱۰) أنتم تأملونَ غداً مُشرقاً للشَّعبِ المُسلمِ فليكنم أن تحاولوا لذلك ! :
- ۱۱) هم يجلسونَ على المائدة ليتناولوا العشاءَ معاً ! :
- ۱۲) العتلاءُ يُحاولونَ فى أموره ليبلغ إلى المجدِ والعزّة ! :
- ۱۳) الفلاحونَ يذهبونَ إلى القرية ليحصّدوا محاصيل المزرعة ! :
- ۱۴) التلميذات يُكدّرَنَ الدّرسَ بإرشاد معلّمتهنّ ليتعلّمنّه ! :
- ۱۵) يجبُ ألاّ نسمح للآخرين أن يسبقونا بالعمل بالقرآن ! :
- ۱۶) العالمُ يقومُ بالعمل و لن يستطيع أحدٌ أن يفرّ من هذه السنّة الإلهيّة ! :
- ۱۷) تتلو آياتِ الحقّ ليهدينا الله الصّراطَ المُستقيم ! :
- ۱۸) أنتم تصبرونَ على مرارة الحقّ لتذوقوا حلاوة عاقبته ! :
- ۱۹) راقبوا حركاتِ صاحبِ المزرعة حتّى تُخبرونى عنها ! :
- ۲۰) الإنسانُ لن يبلغَ آماله فى حياته حتّى يُقصرّها ليصلَ إليها بالجُهد ! :

کانال تلگرام ↩ @Arabicfadaei

محل یادداشت نکات

کانال تلگرام ↩ @Arabicfadaei